

FOTBOLL I HARADS

Tal hållet av Gunnar Bergström vid HIF:s 50-årsjubileum 1986.

Fotboll - har varit den stora idrotten för mej hela livet. Det började på bästa sätt - 1931- då jag var åtta år så tog min morbror, Titus, mej med till Boden på storfotboll. Där spelade The Wonderteam - Nicholsons FC från Wien mot BBK. Det blev naturligtvis storstryk för Bodens stolthet - men vilken fantastisk fotboll. Den glömde jag aldrig.

Hemma i HARADS spelade vi fotboll på gamla sågplatsen, där Grandbiografen senare byggdes. Nu är där en elfirma och banklokal. Jag kommer ihåg målvaktsfantomen Sigvard "Piller" Nilsson och dribblers som John-Lappsimon och Bertil Lindvall.

Lite mer organiserad fotboll kom till orten genom invandringen av s.k. AK-arbetare - arbetslösa - mest från malmfälten men också söderifrån. Rodrik Larsson i Bovallen ställde en plan till förfogande på sitt skifte och den nöttes flitigt några somrar. Där spelades också de första ordentliga matcherna mot bl.a. Gullträsk som den tiden var ett ganska stort samhälle.

Från den tiden kommer jag ihåg AK-grabbarna Ström och Persson från Ångermanland, Skojarn från Kiruna och Bertil Lakso från Seskarö. Därifrån har jag också första minnet av Halvar Andersson och Georg Anderström. Harads förlorade stort - oftast, och svårast var att smälta nederlagen mot Svartlå som låg några år före i utvecklingen.

Under denna tid, tidigt 30-tal, diskuterades mycket var man skulle bygga en idrottsplats i Harads. Men eftersom hela landskapet lutar mot älven så blev det till slut en lösning på Kamrum, där fotbollsplanen nu ligger. Det var genom Munksunds förvaltare, Lövgren, som idrottsföreningen till slut fick en plats att bygga på. Jag tror att Pontus Johansson, kontorist på Munksundskontoret, påverkade ärendet.

På Kamrum gjordes en kolossalt stor frivillig arbetsinsats av många unga pojkar. Det röjdes, brändes ris och krattades kvist under massor av timmar. Energisk pådrivare var Halvar Andersson från S:a Harads. I nedre delen av Harads, i Betséns, hade vi en egen fotbollsplan. Bröderna Uno och Tave Hedström, Ragnar Johansson, Harry Nilsson, Janne Betsén och jag och min broder Palle, nötte flitigt på Betséns gårdsplan.

Gunnar "Skruken" Selberg var en av dem som flitigast organiserade arbetet på Kamrum. Mestadels tog vi oss dit, två och två på varje cykel och ofta tre, vi var otroligt fattiga då.

Dagens ungdom kan nog inte fatta att den tiden var det inte självklart att alla hade en egen cykel. Gunnar Selberg var den förste med egen bil i området.

O herregud - vad det dammade de första åren på kamrum-planen. Senare fyllde vi på med lerblandad jord som band det värsta dammet och så småningom blev det en mycket bra jordplan.

Tänk - då vi fick första omklädningsrummet med duschvatten genom en handpump - vilken utveckling att kunna tvätta av sej innan man gick hem från match eller träning. Fotbollsporten drevs under mycket enkla förhållanden. Ofta med insamling bland spelarna själva, till bollar, dräkter och resor. MEN vad fantastiskt roligt vi hade - vilken kamratskap.

De flesta ledarna från denna tid är borta. De trotjänare som alldeles oegennyttigt offrade och slet för att också Harads skulle få en levande idrott. Dom skulle ha varit oerhört stolta över ett Harads i div. III och IV. Jag vill påminna om några av de mest verksamma under min tid.

Kjell Wallmark, Svanöförvaltare, Ruben Harlin, biografägare, Halvar A i Södra är redan nämnd, Oskar Selberg, byggnadsarbetare, Uno och Tave Hedström, jordbrukare bl.a., Olle Ollsson som nu bor i Stockholm men oftast finns i byn på sommaren. Georg Anderström, som dels spelade länge, och senare var lagledare under många år. Under hela krigstiden blev hans lastbil lösningen på våra transportpro-blem till bortamatcherna. Jag undrar vad dagens fotbollspelare skulle tycka om träsätena och presenningstaket? Men vi kom till matcherna trots gengas m.m. och hem igen, även om det ibland tog lång tid.

Från den gamla tiden finns det väl också skäl att nämna en del SPELARE som haft betydelse för fotbollen i föreningen.

Under de första åren hade man ett organiserat samarbete med Gullträsk. Det är då klart att man minns bröderna Nordström, Per-Hugo Lundgren och målvakten Birjam Boström. Oförglömligt den gång då Harads hade chans till första oavgjort mot Svartlå och Birjam släppte en boll mellan benen.

Då Harads - på 70-talet kom fram i ljuset - berömde man laget för att alltid försöka SPELA fotboll. Detta gladdde mycket mitt gamla fotbollshjärta - därför att det är en linje som alltid har hävdats i denna fotbollförening.

En av de första som ”predikade” att man skulle spela fotboll, inte sparka boll, var prästen Lennart Wallmark som senare blev rektor för Samernas Folkhögskola i Jokkmokk.

Lennart W. hade under studietiden i Uppsala varit med om att bli Akademisk Världsmästare. L. W. var liten, späd men mycket teknisk och grundlade idén om att vi skulle spela boll i Harads. Han skapade den första stora mittbacken - Börje Enberg - som tyvärr slutade alldeles för tidigt.

Överläraren Göte Andersson, en gång DM-mästare med IFK Kiruna, tillförde också laget kvalitéer i spelet framåt. Den störste teknikern - genom alla tider - Svante Forslund, spelade länge i Svartlå - tyvärr - men gav en fin injektion då han äntligen kom hit. Tyvärr alldeles för kort tid. Svante var konsumanställd och öppnade sedan egen affär i Umeå. Rune Nordlund, arbetslös, ung gruvarbetare från Malmberget, senare storstjärna i MAIF, var också en av försvarsprofilerna.

Planen i Kamrum visade sig tina av mycket tidigt på våren. Vi hjälpte till där genom att strö ut kolstybb på snön tidigt i mars och april. Vi körde stybb från Svanös kolanläggning i Forsträsk (Sörviksudden), naturligtvis med Anderströms bil, och spred stybben från släde dragen av Hedströms häst.

Wittjärvs IK - då framgångsrikt lag i div. III och i Norra Norrländska - lade ofta sin vårträning här. Detta gjorde att Gunnar Olofsson, bröderna Börje och Stig Sundkvist vid många tillfällen ledde vår träning.

Under åren 1940 – 1945 var ofta ett flertal av spelarna inkallade till beredskaps-tjänst. Ibland var det rent av spännande att se vilka som kom hem till matchen. Skogs- och flottningsarbete långt från bebyggelse gjorde det också svårt för flera spelare att träna och spela med. Efter 1945 fick hela samhället en annan struktur. Arbete fanns att få nära byn och byggnationen började komma igång.

Under åren 1945 – 48 byggdes det upp ett riktigt bra fotbollslag. De flesta var bygdens egna pojkar - men ångermanlänningen Helge Frånlund kommer jag ihåg. Erik Lustig, karlsborgare men ingift i byn, spelade bra fotboll med oss i många år. Axel Afvander som studerade i Stockholm, förstärkte laget under sommarferierna. Laget blev faktiskt så bra att vår insats i DM uppmärksammades i Norrbottens FF:s årsberättelse 1948.

Under de här åren vann vi många matcher i serien med ganska stora siffror. Märkligt nog fick vi inte flytta upp i serien. Särskilt roligt var det ju att klämma till förre storebror - Svartlå, men också Lakaträsk var länge en älskad motståndare med Egil Ingridsson och bröderna Enberg, som lärde oss en hel del om fotboll. I Svartlå minns jag - för att nu bara nämna ”storspelarna”- Lennart och Hubert Andersson, bröderna Forsberg och bröderna Sundholm.

Vi hade också länge stora bekymmer med Bredåker som hade mycket duktiga spelare i bröderna Boström. Det är en gåta att dessa inte blev värvade till Boden eller Luleå. Icke glömma heller bröderna Lundberg och på senare år, Runo Enberg.

Vuollerim - med Birger Lundström och ”Norsken” och Tarzan var stjärnor. Det var fotboll på gräsrots- eller rättare sagt jordplans-nivå med mycket känsla och engagemang. Våra motståndare blev mycket förvånade då vi började markera ut dem, hade spelmönster vid fasta situationer osv.

Det var Tave Hedström som först pratade taktik i början av 40-talet. Det var också han som ordnade så att jag kom på tränarkurs i Boden 1943 och -44. Nu för tiden låter det som om IFK Göteborg uppfunnit Puch up, Press och understöd - termer kring deras fotboll - men - faktum är att det lag som Harads ställde upp med 1946-48 spelade enligt samma mönster fastän vi kallade det något annat och naturligtvis inte hade deras tekniska kunnande. Vi gjorde jämna i 75 – 80 minuter med både BBK och Wittjärv-dvs. - så länge orken räckte - vid flera tillfällen.

Då jag tänker tillbaka på 40-talet så minns jag gärna några av dem som märktes mest i de olika lagen genom åren. (Ej nämnda tidigare här) Målvakten David Lundblad, centerhalven Tycko Wårja, ytterhalven Arne Simonsson, Börje och Einar Engström som alla, var och en på sitt sätt, gjorde uppmärksammade insatser i fotbollaget, Erik Stenberg inte att förglömma.

Stående fr.v.
Erik Lustig Romelid,
Paul Bergström,
Börje Engström,
Jan-Erik Betzén,
Eric Stenberg,
Axel Avander,
Einar Engström

Sittande fr.v.
Tycko Wårja
David Lundblad
Gunnar Bergström
Stig Hellis

Jag tänker också på Sixten Andersson, som borde ha platsat i något av storlagen i länet. Jag tror att han spelade tjugo säsonger i Harads. Minns Anders Roslin, teknikern av toppklass, som blev ordinarie -49, det sista år jag spelade i Harads. En annan spelare som kom in då var Anders Engström, som under alla år betytt mycket för idrotten i Harads-orten - jag tänker då på ishockey-men som haft en alldeles avgörande påverkan på de senare årens mycket uppmärksammade fotbollsframgångar. Det har varit mycket roligt för mej att jag kunnat hjälpa honom med tips på spelare och tränare under åren.

En spelare med den rätta andan, och som fungerat som länk mellan gamla och nya tiden, och som jag uppskattar mycket - är Bertel Wiklund - numera ledare.

Ja, det var lite grann om den gamla tiden. Några personer är nämnda men ingen är glömd. Ett eget kapitel skulle kunna skrivas om de människor som satsade sin fritid - i många fall också arbetstid, på att skaffa fram pengar till idrottsverksamheten. Alla dem som arbetade med danser, lotterier och sommarfester - alla dem som gratis ställde fordon och material till föreningens förfogande. Bara för nöjet att se idrotten blomstra i bygden.

Jag tänker på Linnea och Georg Hansson, Bertil Wallström och Erland Nyström med fruar, och inte minst, Gurli och Olle Ollsson, vilka insatser dom gjorde.

Det finns många fler att nämna, men jag nöjer med dessa nu.

Vi hade ju en storhetstid i andra idrotter också under 30 och 40-talen. Sivert Mattsson, tidigare boende i Rödningsträsk, var under början av 30-talet en av Sveriges bästa skidlöpare, med i svenska landslaget. Ruben Harlin arbetade mycket för att få fram ett skidstall i Haradsbygden.

DE ÄLDRE kommer ihåg t.ex. Bergman och Högling, Johannes Sundberg och Fingal Wikström. Sigvard Andersson var en av de sista, stora. Längre var det hans största besvikelse i livet att inte K-E Hjärtsröm, Karl Axel Boström och Anders Engström åkte DM för juniorer i Kiruna 1943. Han var alldeles övertygad om att dom skulle ha ordnat Harads ett DM då.

Pjosse Torén kom till Harads och då kom Orienteringen till bygden. Vet ni att Harads IF en tid var en av de fyra-fem främsta orienteringsföreningarna i länet? Tave Hedström, Halvar Andersson, Georg Hansson och Sigurd Andersson var ett bra stafettlag t.ex.

Tänk - då vi fick uppdraget att anordna Stora DM 1947- vilken folkfest!

Arrangörsmässigt blev det en fullträff - hela byn ställde upp.

I många år var tävlingen en förebild och inte minst kommenterades Arne Blomgrens fantastiska redovisning av bygden och fågellivet däromkring.

Friidrott hade en kort blomstringstid i mitten av 40-talet. Det visade sej att banorna på Kamrum var mycket snabba. Vi fick ju till och med arrangera distriktets uttagningstävlingar för landsdelslaget i friidrott mot Nordfinland.

Ringvall på 1500 m-3,56, Risö-Johan-14,16 i tresteg som finaste resultat.

Erik Stenberg och Uno Hedström var duktiga sprinters, men Börje Brandt var den stora stjärnan - så småningom på topp i länet.

Vilka dråpliga drabbningar vi hade i fri-idrott mot Jokkmokk och Snesudden, som då hette Holmträsk och hade många duktiga grabbar. Tänk bara på Rolf Nilsson - senare distriktsrekordhållare på 400 och 800 meter.

Festplatsen Ramdal, borde få ett eget kapitel. Tänk - vilket enormt arbete som vi lade ned på att skaffa HIF ett "försörjnings-ställe". En del pengar tog vi in under

de första åren, men vi blev utkonkurrerade av de stora festplatserna. Det roligaste jobbet var att ordna midsommarens familjefester.

Minns dragkamperna mellan Norra och Södra - kors, vilka dråpliga fajther - Stor-Simon, Stor-Wikström, Martin Blomkvist m.fl., m.fl.

Sunderbyns Folkdanslag och alla stora sång- och musikstjärnor som passerade, väcker många trevliga minnen.

DOMARE har det varit ont om i haradsbygden. Jag har bladad igenom alla kalenderar och bara funnit ett fåtal. Göran Lundberg - senare svartlåbo, Sigurd Andersson - bor i Stockholm, Palle Engström - nu avliden, Robert Sandling och Gotthard Persson. En märklig brist som snarast måste avhjälpas.

Har försök komma ihåg de personer som verkade som mest under föreningens första femton år.

Det är min förhoppning att jag inte har glömt någon av de mer kända spelarna, andra aktiva eller ledare. Om så skulle vara - så är det bara att komplettera uppgifterna.

Då det gäller KALENDER-UPPGIFTERNA så bör dessa kompletteras ur årsberättelser m.m., bl.a. uppgifter om lagledare etc., vilka ju kan ha ändrats utan att förbundet fått uppgift härom.

Jag överlämnar materialet att fritt disponeras - naturligtvis, och hoppas att jubileums-ansvariga kan ha någon nytta av sammanställningarna.

För egen del har jag genom mina anställningar kommit att verka i många föreningar i länet. I Boden - SJ - lokförare (15 år), Övertorneå-kurator-yrkeslärare (10 år), Luleå - kurator-bostads-ansvarig (14 år).

Under trettio år i NFF:s kommittéer och femton år i dess styrelse, har jag fått många vänner i distriktet.

Under femton år har jag också varit en av Sv. FF:s chefsinstruktörer, vilket gett mej många trevliga arbetsuppgifter, bl.a. i de stora fotboll-länderna England, Tyskland, Italien m.fl.

Hjärtat har ändå alltid varit kvar vid Luleälven - i Harads. Mina syskon finns där och min sommarstuga - och tvärs över älven Kamrumplanen, och haradslaget - med växlande öden under åren.

Jag kommer att följa min gamla hemförening så länge jag lever.

Gunnar Bergström